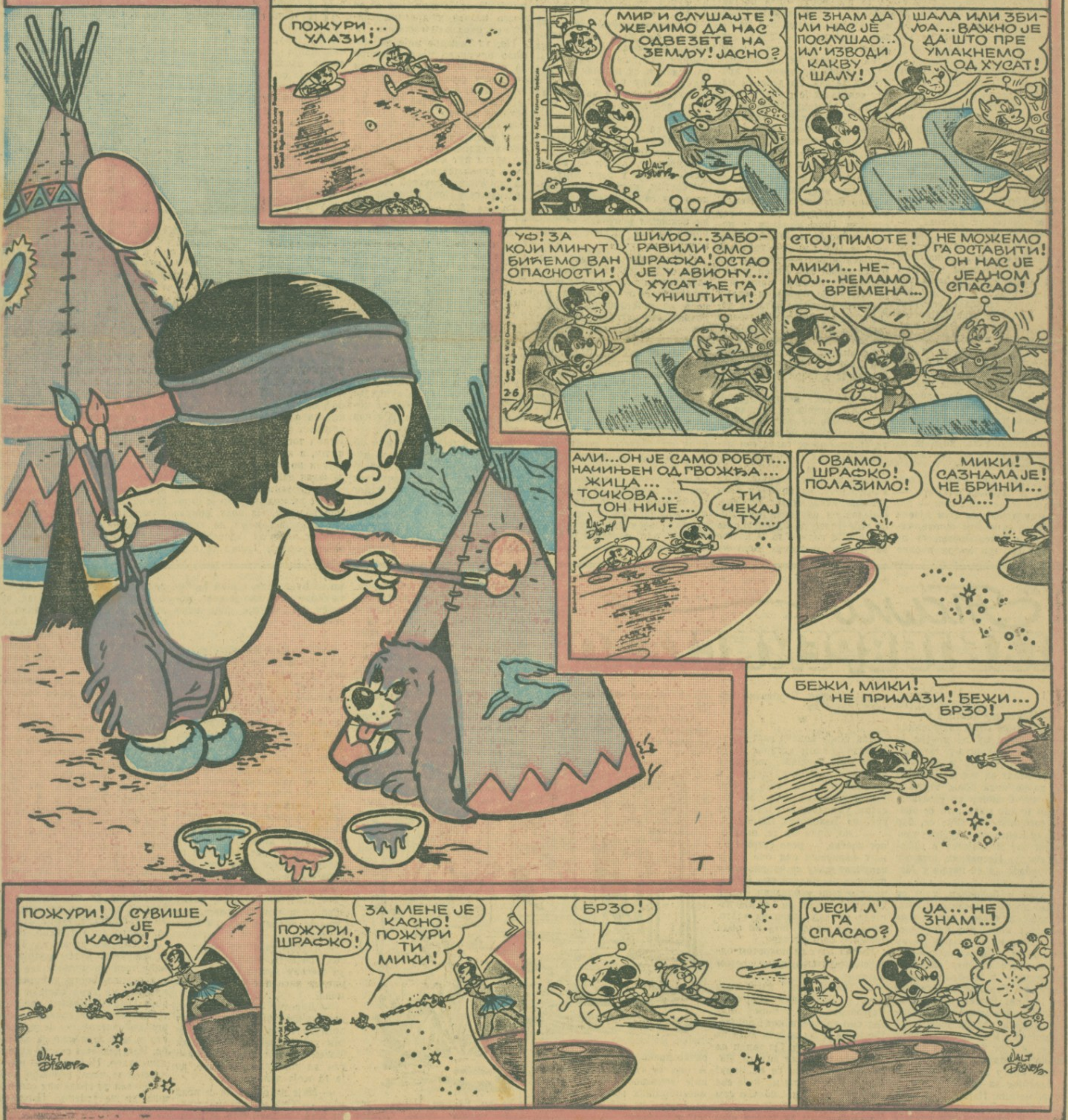

Мики Шмља ^{као} ИСТРАЖИВАЧИ

28

ПОЖУРИ... УЛАЗИ!

МИР И СЛУШАЈТЕ! ЖЕЛИМО ДА НАС ОДВЕЗЕТЕ НА ЗЕМЉУ! ЈАСНО?

НЕ ЗНАМ ДА ЛИ НАС ЈЕ ПОСЛУШАО... ИЛИ ИЗВОДИ КАКВУ ШАЛУ!
ШАЛА ИЛИ ЗБИЈА... ВАЖНО ЈЕ ДА ШТО ПРЕ УМАКНЕМО ОД ХУСАТ!

УФ! ЗА КОЈИ МИНУТ БИЋЕМО ВАН ОПАСНОСТИ!
ШИМО... ЗАБОРАВИЛИ СМО ШРАФКА! ОСТАО ЈЕ У АВИОНУ... ХУСАТ ЋЕ ГА УНИШТИТИ!

СТОЈ, ПИЛОТЕ!
МИКИ... НЕМОЈ... НЕМАМО ВРЕМЕНА...
НЕ МОЖЕМО ГА ОСТАВИТИ! ОН НАС ЈЕ ЈЕДНОМ СПАСАО!

АЛИ... ОН ЈЕ САМО РОБОТ... НАЧИЊЕН ОД ГВОЖЂА... ЖИЦА... ТОЧКОВА... ОН НИЈЕ...
ТИ ЧЕКАЈ ТУ...

ОВАМО, ШРАФКО! ПОЛАЗИМО!
МИКИ! САЗНАЛА ЈЕ! НЕ БРИНИ... ЈА...!

БЕЖИ, МИКИ! НЕ ПРИЛАЗИ! БЕЖИ... БРЗО!

ПОЖУРИ! СУВИШЕ ЈЕ КАСНО!

ПОЖУРИ, ШРАФКО!
ЗА МЕНЕ ЈЕ КАСНО! ПОЖУРИ ТИ МИКИ!

БРЗО!

ЈЕСИ Л' ГА СПАСАО?
ЈА... НЕ ЗНАМ...

У канадској покрајини Новој Шкотској и данас се препричава један догађај који се збио још 1720 године. После више од два века тешко је установити шта је од те приче тачно а шта је касније надовезано на истину. Прича гласи:

— Једне ноћи приметили су обалски становници Нове Шкотске да на ветром шибином острвцу Оук Ајленду пламте неке чудне, велике ватре. Неколико радозналаца ускочило је у своје барке и завеслало према острву. Стигавши на домак Оук Ајленда, угледали су, обасјане отсјајем ватри, неке непознате људе одевене као гусаре како нешто преносе. Два рибара, одвојивши се од својих другова, завеслали су ка обали, да би изблиза погледали шта ти чудно одевени људи раде на овом иначе ненастањеном острву. Њих двојицу никад нико више није видео.

Те приче сетила су се троица дечака из Нове Шкотске кад су једног дана 1795 године дошли на излет на Оук Ајленд. Прво што им је на путом острву пало у очи био је један дивовски рачваст хрест. Једна од доњих грана хреста, на којој су се могли видети „ожиљци“ од пијука и лопата, надиосила се над неко чудно удубљење у земљи, прилично правилног облика, које је означавао да се на том месту некад нешто копао.

Сутрадан, Џек Смит, Тони Воган и Данијел Мкинсе — тако су се дечаци звали — поново су дошли на Оук Ајленд поневши са собом ашове, секире и пијук. Почели су да копају. На три метра дубине

њихови пијук ударили су у дрвену платформу начињену од хрстових дасака дебелих око 15 сантиметара. Због чега је та платформа била постављена причом о гусарима, распламтела се још више. На дубини од шест метара навишли су на другу препреку од хрстових дасака. На деветом метру чекала их је трећа. Из земље у седмцу долазила су три дечака, надајући се да ће једног дана ипак допрети до подземног склоништа. Најзад, потпуно исцрпени, напустили су даље копање.

Пролазиле су године, али три друга нису заборављала за копање благо на Оук Ајленду. Своју тајну дуго ником нису открили. Први коме су је поверили био је лекар Џон Линдс кога је Џек Смит — тада већ ожењен човек — позвао кад му се рабао син. Лекар је био толико одушевљен оним што је чуо да је одбио да прими хонорар, молећи Смита за дозволу да заједно с њим тражи гусарско благо. И тек кад је доктор Линдс сакупио довољно новца да би купио потребан алат и најмио раднике, почело је уствари право копање.

На дванаест метара дубоко у земљи радници су навишли на четврту дрвену платформу, а после два метра и на пету. И тако после свака три метра чекала их је нова препрека. Најзад, на дубини од 27 метара, ашови су ударили у камену плочу, на којој су била узурана нека чудна писмена. Ниједан од научника тога доба није успео да их откопаје и тек 1828 године то је пошло за руком професору Келтону

из Кембриџа, у америчкој савезној држави Масачусетс. „Дванаест метара испод овог камена закопано је два милиона фунти“ — писало је на плочи.

Охрабрена овим, дружина доктора Линдса поново је прионула на посао. Коначно, на дубини од тридесет и по метара радници су навишли на још једну камену плочу. Линдс, а и остали, били су уверени да је то последња препрека која их одваја од подземне одаје у којој се налазило скривено благо. Како се дан већ клонио крају, доктор је наредио да се рад прекине, да би се наставио сутрадан у рану зору.

Међутим, идућег јутра разлегли су се острвцем узвици разочарања: јама коју су били ископали испунила се преконоћ за две трећине подземном водом.

Проклињући зао удес, радници су дан за даном, недељу за недељом испумпавали воду, но она би се преконоћ опет попела до истог нивоа. Најзад, позна јесен натерала је истраживаче да напусте Оук Ајленд да би се идућег лета поново вратили по „своје“ благо. Почувени прошлогодишњим искуством, решили су да поред старе јаме ископају нову исте дубине, да би помоћу хоризонталног тунела одвратили воду која им је спречавала приступ подземном склоништу. На дубини од двадесет девет метара, баш кад су почели да копају тај тунел-спону, вода се сама пробрла и донела смрт тројици радника. За трен ока, у обе јаме вода је била на истој висини. Разочарана и новчано готово упропашћена, „дружина Линдс“ одустала је од даљег трагања.

Па ипак, мисво да се на острву крије огромно богатство није им давала мира. И 1849, шездесет и четири године после оног дана кад су три дечака открила место на коме је било закопано гусарско благо, доктор Линдс и Тони Воган опет су дошли на Оук Ајленд. Овога пута допремили су модерне бушилице, какве су се употребавале у рудницима угља, и довели нове, младе раднике.

Тешко је описати узбуђење које је настало кад је бушилица пробрла последњу препреку. По њеном окретању лако је било погодити да је продрла у празан простор, свакако подземну одају с благом. А кад је сврдо извађено, заорили су се радосни поклицима: на њему су блистале три масивне златне алке. На основу дрвених и металних честица нађених на спиралама сврда, главни инжењер је закључио да се благо налази у дрвеним сандуцима окованим гвоздема.

Но, то сазнање није им нимало олакшало посао. Напори да се подземна вода одврати на другу страну нису уродили плодом. Јер, како су касније открили, од једне увале на острву водило је пет подземних канала који су се сви сливали у један тунел, а тај је водио у склониште с благом. И по други пут материјално потпуно упропашћена, истраживачка дружина доктора Линдса вратила се у Нову Шкотску.

Године 1863 основана је нова компанија за ископавање блага на Оук Ајленду. Иако је била опремљена још модернијим техничким уређајима, и она је после неколико година узалудних напора морала да одустане од даљег рада. Четврт века касније, на Оук Ајленду појавили су се нови копачи, опет с новим машинама. Но, све што су могли да открију било је то да и од западне обале острва води до скривеништа један подземни канал и да су оба канала била дело људских руку. После пуних девет година рада, и они су морали да оду са Оук Ајленда побеђени и разочарани.

Тешко би било набројати колико је људи покушало да дође до тајанственог блага закопаног испод старог рачвастог хреста. После Другог светског рата, три посебне истраживачке групе, састављене од рударских и грађевинских инжењера и техничара, залуд су стравиле време и новац покуша-

вајући да откопају подземно скривениште. Најзад, пре нешто више од годину дана, и последњи од тих „ловаца на злато“, неки инжењер Луис, дигао је руке од даљег тражења. Нануштајући Оук Ајленд, понео је са собом само један комад пергаментна и једну звиждаљку у облику минијатурне виолине израђену од кости. То је било све што се закачило за сврда његових бушилица.

Оук Ајленд успео је да сачува своју тајну, тако да се ни данас не зна шта се крије у подземном скривеништу. Године се веровало да су наследници чувеног пирата капетана Кида, који је погубљен 1701 године, донели његово благо на ово острво и ту га закопали. Међутим, многи сматрају да се у скривеништу крију драгоцености француских краљева. Наиме, тврди се да су Луј XVI и Марија Антоанета пре свог хапшења поверили краљевске дра-

гоцености једној дворској дами, којој је касније пошло за руком да побегне из Француске. Утврђено је да је та дворска дама стигла у Луисберг, град у Новој Шкотској, који је удаљен од Оук Ајленда свега неколико километара. Поверене јој драгоцености никад касније нису нађене, па због тога многи верују да оне леже у скривеништу на Оук Ајленду.

Но, без обзира на то шта се крије испод рачвастог дрвета на Острву Хрстова (тако би се на нашем језику знало ово острво), чињеница је да то подземно скривениште представља грађевинску тајну. Стручњаци ни данас не схватају какву су, пре више од два века, људи који свакако нису имали никаквог искуства у грађевини не само замислили, већ и изградили подземно скривениште до кога они не могу да допру ни уз помоћ последњих изума савремене технике.

КРОКОДИЛИ су у опасности

Ловом на крокодиле у Африци, Јужној Америци и Аустралији бавио се мали број људи, јер су се само најсмелији ловци усуђивали да се изложе опасностима с којима је он скопчан. Сем тога, урођеници у многим крајевима света сматрају ове опасне гмизавце за свете животиње, па их не лове. Но, за последње три деценије, а нарочито после Другог светског рата, лов на крокодиле узео је

маха и од спорта се претворило у праву индустрију. На пространим мочварама јужне Аустралије искусни ловци организују праве хајке на крокодиле и убијају просечно по петнаест животиња дневно. Испод тог броја лов се не исплати, а има ловаца који хватају и по 30 до 40 крокодила за један дан.

И у другим крајевима света лов на крокодиле узео је огромне размере. Па ипак, понуда крокодилских кожа на тржишту не може да задовољи све већу тражњу. Тражи се само

кожа са стомака, пошто је кожа с леђа сувише тврда и неравна. За једну крокодилску кожу, која је обично дугачка 90 сантиметара, добија се око 4.500 француских франка.

Недавно су два искусна ловаца, Смит и Булавао, организо-

вали у Родезији, на обалама реке Кафуе, прави покол крокодила. Уз помоћ око 50 урођеника, они убијају недељно по 150 до 300 животиња. Знајући да ту ускоро неће имати више шта да лове, они раде на томе да своју делатност прошире на читаву област Централне Африке. Услед оваквих појава, власти су у последње време почеле да припремају законске прописе за заштиту крокодила, који се сматрају за корисне животиње, јер уништавају безбројне инсекте, жабе, амфије и штеточинске рибе.

П. ЛОР Ја сам где је време било...

(10) — Идите по доктора Цонса.

— обрати се Шеф службенику — и реците му да понесе је дну лудачку кошуљу. На крају крајева, можда је ово најбољи излаз за њега. Чини ми се да је ипак боље отићи у душевну болницу но у затвор. Мени је чак мило што се овако догодило, јер тиме се, бар што се Кента тиче, ставља тачка на ову непријатну и мрачну аферу. Несрећник, шта му је требало да се петља с Маноном!

Лекар и болничар, који су убрзо дошли, извели су Кента. И даље се смејао, али је ипак пошао с њима без проговора. Само их је молио да му не облаче лудачку кошуљу.

Три часа касније зазвонио је телефон у Шефовом кабинету: из болнице су јављали да је Кент Рајдер побегао, и скористивши метеж настао после тешког напада једног већ годинама мирног пацијента, коме је због тога било дозвољено слободно кретање по читавом кругу душевне болнице.

Трагање за њим трајало је шест месеци. Најзад је на случај Кента Рајдера стављена тачка. У досије о том случају стављена је последња забеле-

шка: „Нестао. Вероватно мртав“.

★ Два стара копача злата зауставили су своје магарце да би осмотрили мршаваг, повијеног човека с врећом на леђима и са штапом у руци који је баш у том тренутку избио из чекара у подножју једног од гребена Ђаволових Шарки.

— Ено, чини ми се, опет оног човека, — рече старији од њих надневши над очи своју испуцалу шаку с чвороватим прстима. — Видели смо га пре шест месеци у близини Инуун Спринга. Сећаш ли се? Не изгледа ми као ловац на злато. Питао се само шта ли онда тражи у овој пустири.

Његов друг се покретом одређеног значења куну прстом по челу.

— Тражи неки изгубљени град у Ђаволовим Шаркама. Разговарао сам с њим онда кад смо га среди код Спринга. Питао ме је да ли сам икад на ишао на тај град. Он тврди да га човек не може видети. Замисли: град који се не види! Кажем ти, у глави му није све како треба. Али, колико сам могао да видим, безопасан је. Претпостављам да је сад кренуо у Брокен Поинт, јер у чи-

тавој околини само на том месту има воде.

Кент Рајдер, који није ни приметно људе чију је радозналост изазвао, уморно је ко-

рачао преко ужареног камења. А они су га гледали све док није замакао иза једног од многобројних гребена који су се дизали на тој пустој каменој висоравни.

Копач злата је имао право:

Рајдер је ишао према старом, напуштеном граду Брокен Поинту. Но, и поред тога што је оно неколико људи које је у току последњих месеци срео веровало да пред собом имају човека поремећена ума, он никад у животу није имао пред собом одређенији циљ, мада су сви његови покушаји да до њега дође и њему самом изгледали безнадежни. Одавно је већ био изгубио сваки појам о времену, толико је дуго лутао овим пустином крајем. Најзад, несташна вода, која је при крају лета постала нарочито велика, натерала га је да

мо не буде воде, с њим ће бити свршено. А ако је нађе, могаће ће да истраје још неко време...

★ Дуго је Кент буђио у девојку која је стјала у разваљеним вратима некадашњег „Палас-бара“ у јединој улици напуштеног града. Девојка је стјала непомично, као да је од камена, и не трепћући гледала у њега. Била је млада, седамнаест или осамнаест година... Али, то је немогуће. Никакве девојке, ниједног људског бића није могло бити у овом старом, напуштеном граду — гробу у коме су биле покопане наде хиљаде копача злата, који никад нису нашли благо због кога су дошли у Ђаволове Шарке. Не, чула га varaју. Сувише је уморан. При виша му се...

Па ипак... — Кент! — наједном цикну девојка и потрча прашњавом улицом према њему. — Кент Рајдер!

У идућем тренутку јецала је она грчевито прибавиши лице уз његову кошуљу, која је у ритма висила с мршавих рамена.

— Дороти! — мукло је муцао он нагнувши се над њену погнуту главу. — Дороти, ја сам украо планове с камина... Масон ме је слагао... Веровао сам да поступам исправнио, да је то моја дужност...

— Није потребно да се правдаш. — Она му руком затвори уста. — Знам шта се догодило. Све знам. Седела сам по

ред радио-апарата сат за сатом, дан за даном. Најзад, чула сам шта ти се догодило по повратку у Вашингтон. Радио је одмах о томе јавио. Та и ја хтели смо смеа да кренемо, не бисмо ли својим сведочењем доказали твоју невиност, али је после неколико часова јављено да си побегао. Било је касно да ми шта покушамо. Али, ја сам знала да ћеш ти покушати да нам се вратиш. Била сам сигурна у то. Одмах сам натоварила довољно намирница у свој авион и долетела овамо. Сама. Авион је и сад ту, одмах иза „Палас-бара“. Знала сам да ти никад неће поћи за руком да нађеш Футуру и да ћеш у свом трагању морати да дођеш ка тат у Брокен Поинт. И, ето, чекала сам те. Дуго сам те чекала, али сам знала да једном мораш доћи...

— А да ли си сигурна да ћеш после толико времена моћи да нађеш Футуру? Ја сам је толико дуго тражио, па...

— Свакако да могу. То је једноставно: путем радија јавићу тати да дигне с ње огртач невидљивости у одређено време и ми ћемо слетети право у град... Кенте, знаш да су већ измишљена сочива за нашу опсерваторију. Једно место у њој задржано је за тебе. Изненадићеш се кад их будеш видео. И још једно изненађење те чека: павиљон који су почели да граде кад сам пошла да те тражим. Павиљон — за нас двоје...

(Крај)

СУДИЈЕ И ЊИХОВ ЗАКОН

у Грван четанку

Када је Први устанак ухватио маха, одмах се, поред осталог, помислило и на устројство народне власти. Какав је био први законик и ко су биле прве судије, о томе нам прича прота Матија Ненадовић.

„Сад је требало народу суд оставити. Ја сам имао кормицу и читао законе Јустинијанове и Мојсеову строгост над Јеврејима и испишем неколико параграфа из кормице, од који побројају неке: 1) Ко би убио човека, да се убије и на коло метне, 2) Ко отме девојку силом (као што је гдеде бивало, а особито у каквим бунама кад се судови побркају), тај женик, кум и стари сват шибу да трче, а други штаповима да се каштигују. 3) Ко украде јагње, прасе, коња или вола, тај да плати двоје и да се каштигује штаповима. 4) Ко утече из војске без допуштења, да трчи шибу. 5) Са страже који побегне, да се стреља. 6) Који се криво закуне и криво осведочи, тај ону сву штету за коју је сведочио да плати, штаповима да се каштигује и да му се никада више ништа не верује и да се за свагда лажом

проглашава. 7) Кад се сваде и псују, који се превати за оружје, као пола убиства, да трчи шибу, итд. Било је 14 или 15 пунктова“.

После тога, пише прота, он и друге старешине рекли су у скупштини да они иду на своју страну с војском и да нахија остаје без старешине и суда, па ће народу који код куће остаје бити потребан суд. Зато нека скупштина изабере два поштена човека да их у Кличевцу, немачком шанцу више Ваљева, оставе.

— Ви, старешине, изаберите и именујте, да видимо које ви знате, — зачуо се глас у скупштини.

Старешине су предложили Петра Читача из Мушића, Грбовића кнежине, и Јована Рабаса из села Рабаса. Сва скупштина одобрила је овај предлог и изјавила да су они поштени и прави кметови, па да им се да власт да буду и судије. После тога прота је пред народом прочитао један по један параграф, да би народ сам изјавио да ли „беге-нише пунктове из кормице“ које је он преписао. Присутни су саслушали сваки параграф, један по један, па на крају рекли: „Тако, тако, нека нам се суди да нема глобе ни хатара“.

Тај закон предат је Читачу. Додељена су му и два пандура да с њим иду у Кличеван и да тамо начине колибе, у којима ће судије седети и народу правду делити. Старешине су судијама рекле да све оно што не могу сами да реше нека пошаљу у логор на Врачару.

Зегак — композицион

У старо време доста се певала у многим нашим крајевима песма „Ко је срце у те дири“ од Петра Прерадовића. Песма је настала 1845 године, а ево како је компонована, према казивању композитора Франје Кухача.

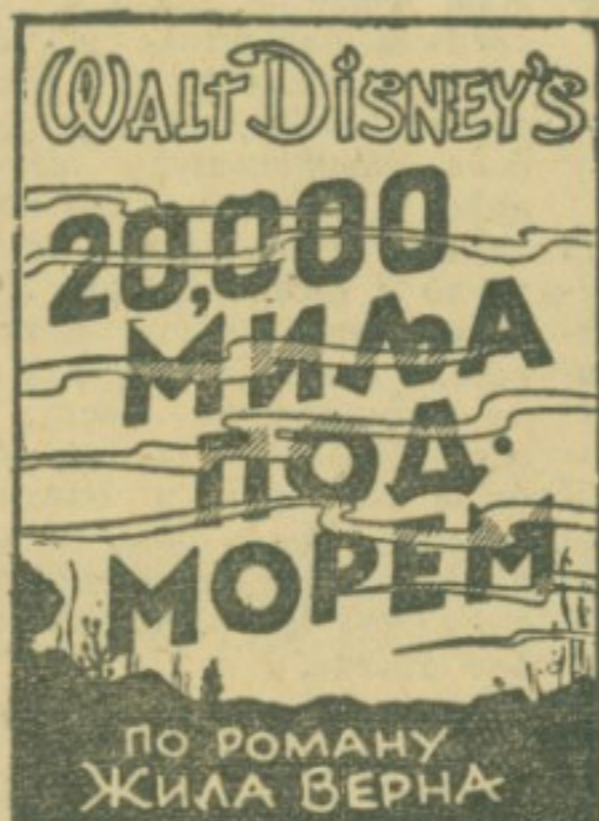
Осјечки тамбураши први су певали ту песму на ову мелодију 1847 или почетком 1848 године уз помоћ Паје Коларића. Али, ни тамбураши, а ни Паја, нису умели „измишљену мелодију забиљежити у ноте“, па се Паја обрати Кухачу, који је тада имао тринаест или четрнаест година, али је већ био на себе обратио пажњу као вештак на виолини и гитари. Кухач дотле никад није компоновао, али се прихвати посла, под условом да му Паја пева све док Кухач не научи да то свира на виолини. Овај је пристао. Тако је Кухач запамтио песму и компоновао је. То га је потстакло да даље ради, те да компонује и друге песме, које су се певале у народу. Крајем 1849 Кухач је имао читаву збирку патриотских песама које су се онда певале, а писао их је под надзором свога учитеља Јосифа Бека.

Пре 80 година

Народна библиотека основана је 1853 од библиотеке Министарства просвете, а 16 децембра исте године постављен је Филип Николић за њеног првог библиотекарка. Она се постепено развијала. Из једне статистике из 1872 може се унеколико видети и културно стање у Београду пре 80 година. Овде ћемо изнети преглед броја читалаца и књига које су они најрадије читали.

Године 1872 било је 217 ђака који су узимали књиге и носили их кући да их читају. У читаоници је број читалаца износио 135, а приватних лица из разних сталежа која су се служила књигама библиотеке било је 176. Ево шта се тада читало. Књига штампаних на другим словенским језицима прочитано је 498; периодичних списа, гласника и часописа на српском језику прочитано је 354, а на страним језицима 475; научних књига на српском језику 582, а на страним језицима 1994; забавних књига на српском 975, а на страним језицима 1946; музикалне партитуре и песме читало је 28 лица; брошуре и памфлете 291 лице.

Број читалаца у читаоници кретао се од 9 до 17 лица дневно у месецима октобру, новембру, децембру, јануару, фебруару и марту, а од 5 до 16 лица дневно у другим месецима. Број лица која носе књиге кући кретао се од 12 до 36 дневно у месецима октобру, новембру, децембру, јануару, фебруару и марту, а од 5 до 25 у другим месецима.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

КАКВИХ ИМА СТЕНА?

Стене су саставни део земљине коре. По свом постанку оне се деле у три групе: 1) магматске (еруптивне), 2) седиментне (таложне) и 3) метаморфне (метаморфоза — преображај).

Магматске стене постале су од магме, ужарене течне масе која се налази у дубинама земље. Има их две врсте: дубинске и површинске. Дубинске су настале на тај начин што је магма очврсла пре него што је изишла на површину земље. У те стене спадају: гранит, габро, сијенит итд. Површинске магматске стене имају облик купе. Наиме, кад се магма излије на површину она очврсне у том облику. Затим се јављају: у облику димњака (то су гrotла некадашњих вулкана испуњена очврслим магмом), у облику плоча (изливена магма, знатне дужине и ширине), или излива (магма се излије и очврсне, а дужина је несразмерно већа од ширине).

Седиментне стене настају друкчије. Вода и ветар односе делове магматског камења у море или с висина копа у низине, па настаје таложњење у облику муља, песка, шљунка, глине итд. Седиментне стене деле се на: механичке, хе-

миске и органогене. Механичке седиментне стене настају и данас на тај начин што реке, мора и кише дробе материјал стена. Тај издробљени материјал, кад је невезан, назива се шљунком или песком, а кад је везан — глином, итд. Хемијске седиментне стене настају из водених раствора, као што су со, кречњак, садра и друге. Органогене седиментне стене постају од негдашњих животиња и биљака. Од животиња су кречњак и креда, а од биљака угаљ.

Метаморфне стене настају променом магматских и седиментних стена, које се мењају под разним утицајима: притиском, топлотом, магмом која је дошла у близину стене, услед утицаја топле воде, гасова и паре.

За ланка је камење мртво, али је за стручњака живо. Посматрајући га, он у њему

види повест земље и живота на њој. Петрографима и палеонтолозима камење „прича“, као да је живо биће, о томе како је настало, колико је старо, описује биљке и животиње чији се остаци у њему налазе а којих данас нема, итд.

Једнога дана људи упиташе мудраца Диогена шта код људи најпре остари. Диоген им одговори: — Добročинство.

Неки тврдица доведе свог сина код филозофа Аристипа да га он васпитава.

— Колико ћу ти плаћати за то? — упита тврдица.

— Пет стотина драхми, — одговори Аристип.

ГДЕ СЕ НАЛАЗЕ ОСТРВА РИУКИУ?

Острвска група Риукиу налази се југозападно од Јапана. Њу сачињава 89 острва и острваца, која су подељена у три скупине. Укупна површина износи око 2.300 квадратних километара, а на њима живи више од пола милиона становника. Највећа су међу њима: Окинава — 1.140 квадратних километара, и Амами — 631 квадратни километар.

Мудри одговори

Тврдица је био ужаснут ценом, па рече филозофу: — Е, много је то. За те новце могу купити роба.

Аристип му одговори: — Купи, па ћеш имати два.

ГДЕ ЖИВИ НАРОД ХАУСЕ?

Народ Хаусе живи у средњем Судану. Постао је од мешавине црнаца и хамита. Хаусе су вешти трговци и занатлије, а нарочито добро знају да обрађују метал. Њихов језик је у употреби у великом делу западног Судана.

КО СУ БИЛИ ТРАПЕЗИТИ?

Трапезити су били мењачи у Атини. То име добили су по томе што су свој мењачки посао обављали на столу (трапези) који се налазио на тргу.

ЛЕГЕНДЕ О ЛОКВАЊУ

Локвањ је водена вишегодишња биљка. Има дебелу и дугачку стабљику, из које избијају листови с дугом дршком. Листови су у облику срца и пливају по води. Крупан, бело и мирисав, цвет такође плива по површини воде. Плод је чаура. Локвањ расте по барама и језерима Европе и Азије. То је такозвани бели кордон. Њему је сличан жути локвањ, који има жути цвет и није тако велик као бели, а иначе живи под истим условима. У тропским крајевима локвањи могу имати листове дугачке два метра.

Као и о многим другим биљкама, и о локвању је народна машта испрела приче и легенде. Овде ћемо изнети неколико легенди о постанку овог лепог цвета.

у воду... све даље, док најзад, захваћена струјом, не нестане у дубини. Поиспадали из њених руку, плове за њом бели цветови локвања...

Локвањ је увек био омиљен цвет младости. У старој Грчкој био је симбол лепоте. Његови цветови, уплетени у венце, украшавали су косе и тунике младих девојака. Према Теокрыту, круна од цветова локвања коју су направиле младе Гркиње украшавала је главу лепе Јелене на дан њеног венчања с Менелajeм.

Водели су тај цвет и у Риму. На једној фресци недавно откопаног храма у Помпеји могу се данас видети цветови

дављени они који су га желели узбрати, или су, пливајући сувише далеко, нашли смрт за петљани у његове дуге стабљике. Цветови локвања претстављају велику опасност нарочито за децу, која у својој несавладљивој жељи да по сваку цену дођу до њих постају често њихове жртве. У Шварцвалду, у Немачкој, постоји једно лепо језеро, Мумелзе, за које се прича да је настањено нимфама. Легенда вели да се неке међу њима скривају у цветовима и лишћу тог воденог крива. У доноћ нимфе почињу своју игру, која је нарочито жива и весела у светлим ноћима, обасјаним

Зора је. Ни дашак ветра на језеру. Површина воде равна је као огледало. Овде-онде, као главне сирене, појављују се бели цветови локвања, са својим нежним пулопцима и округлим лишћем у облику штита. Машта и нехотичне лети ка далеком северу, у Елсенер, до Хамлетовог замка Кронборг и његовог величанственог језера, бистрог и светлог као кристал, покривеног дивним белним цветовима. Офелија, овећна цветовима локвања, с букетом истог цвећа у рукама, сидари полако, певајући, ка језеру. Ево је на обали, улази

локвања насликани на крилима богова и духова. Према грчкој легенди, тај цвет је настао из тела једне нимфе, која је, заљубљена у Херкула, умрла због његове равнодушности. Отуда потиче и његово научно име — Nymphaea. У германским бајкама, вероватно као ехо те легенде, прича се да нимфе у ритовима и језерима живе увек међу цветовима локвања. Оне привлаче људе у воду, па их онда одведу на дно, да никад више не виде сунца.

Цвет локвања, уосталом, има много сличности с тим воденим вилама. Привучени његовом лепотом, често би се у-

месечином. Тешко оном путнику који се у то доба нађе на обали језера! Нимфе ће га зграбити и одвући у своје царство. Тако ће проћи и онај ко се усуди да откне цвет локвања који расте на том језеру. Чак и ако би успео да умакне, туга и чежња нагнале би га у смрт. Немачки песник Шрајбер оживео је сећање на ту легенду у свом делу "Језеро сирена".

Према једној италијанској легенди, цветови локвања су деца лепе Мелинде, коју је господар мочвара одвукао у муљ. Тај господар је био толико ружан да се ниједна вила и ниједна земаљска девојка није хтела удати за њега. Црни, прљав, створен од мочварне глине, прекривен алгата, био је право чудовиште. Очи су му се једва виделе, љуштуре пужева служиле су му уместо ушију, а место ногу имао је жабе крале. Једнога дана чуо је како се прича да у границама његовог царства живи лепа Мелинда, с косом као злато, и одлучио је да је украде. Згодна прилика за то убрзо се указала. Дружбеница младе девојке, пролазећи крај мочвара, спази ненада дивне цветове жутог локвања, које никад дотле не беше видела, и одјури одмах у замак да то јави.

Мелинда, која је много водела цвеће, одмах пође да види жуте цветове. Она је била толико очарана њиховом лепотом да је хтела да их узбере.

Али, цвеће је расло у самој средини баруштине и Мелинда није могла да га дохвати руком. Очајна, ишла је дубале, размишљајући како да дође до цветова. Тада приметити крај обале једно стабло, труло и сасвим црно. Лаким скоком она спусти ногу на стабло и већ је пружила руку ка примамљивом цвету, кад стабло наједном оживе, дограби је око струка и одвуче у дубину. То је био господар мочвара, који је, претварајући се, лежао непомичан као стабло дрвета.

Видевши нестанак своје господарице, престрављена дружбеница одјури у замак да извести о несрећи Мелиндину мајку, која одмах појури ка баруштини. Али, не знајући чак ни тачно место где је муљ прогутао њену кћер, била је немоћна да ма шта предузме. Утопула у тугу, долазила је отада сваког дана на обалу баруштине и плакала.

Једног јесењег дана, пре но што су птице полетеле на југ, приђе јој једна рода и рече човечјим гласом:

— Немој више Јадиковати. Твоја ћерка је жива. Ако хоћеш да добијеш вести о њој, поћи до чаробњака који станује овде у близини. Он зна све.

Мајка послуша и оде код чаробњака. Али, он јој дуго није хтео ништа рећи. Тек кад му је дала све злато што је имала, чаробњак рече:

— Зови своју кћер по имену девет пута у зору и у сумрак, и девет пута на месту где се утопила. Ако још није постала супруга господара мочвара, он ће морати да ти је врати.

Жена је послушала чаробњак-ов савет и из дана у дан позивала своју кћер у зору и у сумрак. Деветог дана изненада чу глас који је допирало из баруштине:

— Зовеш ме сувише касно, мајко. Ја сам већ жена господара мочвара и морам овде остати заувек. Сада ти говорим последњи пут. Ускоро ће настати зима и ја ћу спавати на гљивитом постољу све до пролећа. Налето ћу ти јавити да сам жива и да мислим на тебе.

Зима је прошла. Пролеће је грануло, а затим је дошло и лето.

С болом у срцу мајка је отишла до баруштине, надајући се да ће тамо наћи обећану поруку. Остала је дуго на обали, гледајући на све стране. Одједном, спази како се из воде, на дугој стабљини, издиже један диван бело цвет — локвањ. Посматрајући његове круничне листиће, блиставе као свила, лако зарумењене зраком зоре, мајка препознаде боју лица своје кћери. А многобројни пращници, груписани у средини цвета, били су позлаћени као коса Мелиндина. Она тада схвати да је то њена мала унука, дете Мелинде и господара мочвара.

Отада је Мелинда, дуго година, сваког лета прекривала површину мочвара дивним белним цветовима, јављајући тако својој мајци да је жива и да, још млада и лепа, влада у свом подземном царству. Сваке године одлазила је мајка на обалу баруштине да се дивни белим цветовима, својим унутима, и да се теши мишљу да њена кћер, мада више није на земљи, ипак живи на дну воде, у свом мочварном царству...

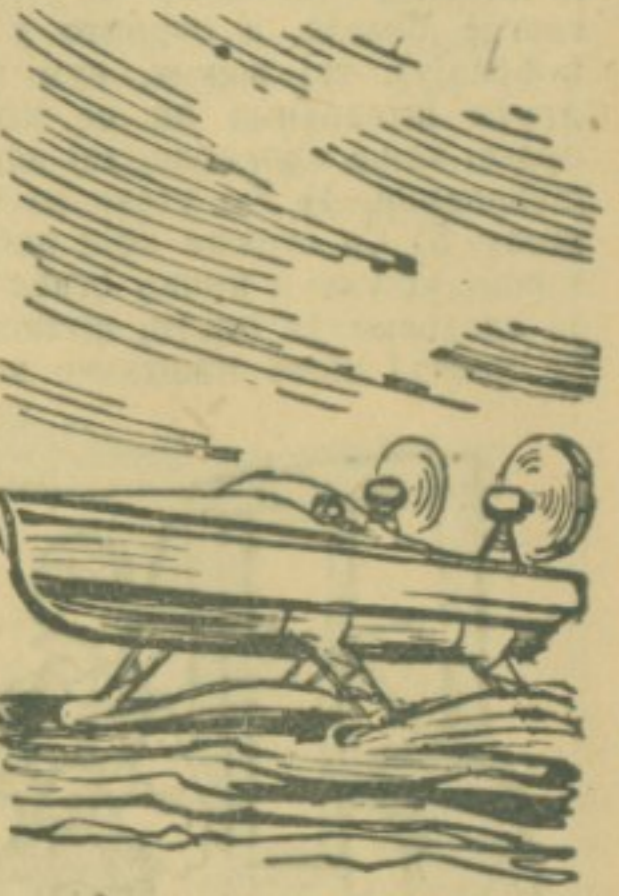
Заборававени БЕЛОВ ПРОНАЛАЗАК

Америкац Грахам Бел познат је највише по проналаску телефона. Али, он је у току свог научног рада дошао и до других открића, од којих се једно тек у последње време, више од три деценије од Белове смрти, почело искоришћавати и усавршавајући.

Бел је умро 1922 године и опити са „хидростаниолима“ замрли су, иако је Балдвин још извесно време усавршавао тај изум у Канади.

За време Другог светског рата, Немци су саградили је-

дан патролни чамац на пловцима, који је развијао брзину од 120 километара на час, али се често превртао. И Американци су 1943 године начинили сличан чамац, али озбиљан рад на усавршавању тог мало познатог Беловог изума почео је тек пре непуне две године.

— У Белово доба, за поморске јединице брзина није била толико важна као данас. Сад, кад су нам потребни „хидростаниоли“, утврдили смо да је Бел пре много година сјајно обавио највећи део посла којим ми треба да се позабавимо.

Мало се ко данас сећа да је 1919 године брод „Хидродром Бел-Балдвин 4“ просто летео по површини језера Бра Дор у Новој Шкотској. Два ваздушна пропелера терала су тај велики чамац, дугачак 20 метара. Тада је саопштено да су Бел и Балдвин вршили опите с бродом чији се труп диже из воде и клизи на пловцима кад му се брзина довољно повећа. Први експеримен-

КРАВА-ИНЖЕЊЕР

На острву Манхатану, на високом и стрмом брегу који се диже над реком Хадзон, њујоршки богаташ Билингс саградио је палату. Кад је зграда већ била подигнута готово до крова, Би-

нижењера да одреди трасу будућег пута. Догодило се да је инжењер дошао у време кад је код Билингса био један његов пријатељ, зоолог по занимању.

Зоолог је ћутке пратио њихов разговор. Но, кад је инжењер изјавио да се траса не може одредити тако брзо како је Билингс желео, он рече свом пријатељу:

— Ако ти се баш толико жури, зашто не узмеш помоћ једну краву?

— Да, — одговори мирно зоолог. — Сагради на врху брега шталу за њу и нареди да је сваког дана одведу у његово подножје, па да је тада пусте да се сама врати. Буди сигуран да ће она пронаћи најкраћи, најлакши и најмање стрм пут од подножја до врха.

Билингс је послушао савет свог пријатеља зоолога. Кривава стаза коју је крава тада узатакала данас је широк, асфалтирани аутомобилски друм.

лингсу је тек онда пало на памет да ће бити потребно да се до ње, уз стрми и камени брег, изгради и пут. Одмах је позвао једног од најпознатијих

Ледници

Добар део земље, нарочито на Северном и Јужном Полу, налази се под ледом. Тај лед се стално отапа, али се и поново ствара. Има ледника који су стални. Овде ћемо набројати највеће међу њима. У

Ватна Јекул	Исланд	8.500	9
Маласпина	Аљаска	3.750	0
Јостедалсбре	Норвешка	1.076	—
Церафшан	Азија	886	300
Свертисен	Норвешка	450	—
Кинчингунга	Хималаји	450	—
Тасман	Нови Зеланд	155	730
Алеч	Швајцарска	115	3.900
Безинги	Кавказ	63	1.990
Мер д' Глас	Француска	55	1.150
Фишер	Швајцарска	41	1.500
Котопакси	Јужна Америка	—	4.230

Какав диван мирис!

Да би ублажио нападе астме, Анатол Франс је пушио цигарете са еукалиптусом. Како му је био потребан чист ваздух, лекари су му саветовали да оде на Ривијеру и он отседо у једном хотелу у Ници. Налазио се ту већ недељу дана, кад једно јутро директор хотела уђе у његову собу и обрати му се с највећим поштовањем, извињавајући се што, и поред свог настојања, не може да пружи уваженом госту све оно што би желео.

глезе изнад вас, те сам и њих замолио да напусте мој хотел. Па ипак, тај гадни мирис је остао... Ево, баш сад се осећа јаче него икад!

— Ви можда говорите о мирису који испуштају моје цигарете са еукалиптусом? — рече Франс смећећи се.

Сиромах хотелијер није сад знао шта да каже.

— Да... не... да, — муцао је он. — Хоћу да кажем, то је баш тај... Ах, какав диван мирис, господине!

КО ЈЕ БИО НАБИГА?

— Али, ви сте веома пажљиви и ја сам потпуно задовољан, — прекиде га Франс. — А не, не! Ево неко време у мом хотелу осећа се некакав непријатан мирис. Мислио сам прво да он долази од једне америчке породице која је имала собу испод ваше и одмах сам им отказао даљи боравак. Затим сам посумњао на Ен-

Набига је припадао племену Зубјан. То је био највећи дворски песник код Арапа пре ислама. Живео је код Лахмида у Хири и код Сасанида у Трансјорданији (у 6 веку).

Шушва

Копач Бунар

ШТА РАДИМ?, ЕТО, КОПАМ БУНАР. ХАЈДЕ, ДЕЦО, ОДЛАЗИТЕ САД, НЕКУ ДА УПАДНЕТЕ!

НЕ ЗНАМ КОЛИКО ТРЕБА ДА КОПАМ! МОРАМ ИЛИ ДА ПИТАМ МИКИЈА!

ОН СЕ У ТОМЕ БОЛЈЕ РАЗУМЕ НЕГО ЈА!

ЈА САМ СИН СУНЦА... НИШТА НИЈЕ ТАКО...

АТОМСКА ЕНЕРГИЈА И ПОЉОПРИВРЕДА

Са се природа састоји од око стотину хемиских елемената, а сваки елемент има, као најситније делиће, своје атоме, који се разликују од атома других елемената. Сви атоми једне врсте, рецимо сумпора, понашају се у хемиском погледу једнако, али нису међу собом једнаки по тежини. Као што, например, има дебелих и мршавих људи, тако има тежих и лакших атома гвожђа, сумпора или неког другог елемента. Водоник, најлакши од свих елемената, има атомску тежину 1, али постоје у природи и атоми водоника са тежином 2 и ми тај водоник називамо тешким водоником. Атоми угљеника могу имати тежине 12 и 13. Такве атоме исте врсте али различитих тежина називамо — изотопима.

Код неких изотопа, било природних или вештачки створених, запажена је једна необична појава. Као што кугла на неравном столу не може да заузме стабилан положај, тако ни ти „криво рођени“ атоми не могу да буду мирни. Кугла ће са стола пасти на под и чућемо притом звук удара; нестабилни изотоп ће тежити да пређе у стабилан облик и приликом прелаза испуштаће из себе радиоактиван зрак.

Водоникове изотопе са тежинама 1 и 2 називамо стабилним изотопима, али се вештачки може направити изотоп 3, који неће бити стабилан. Он ће се полако распадати, испуштајући радиоактиван

зрачење. Сличан је случај и са угљеником. Стабилни су изотопи 12 и 13, али се могу направити изотопи 11 и 14, који ће бити радиоактивни. Дослед су код већине хемиских елемената направљени њихови радиоактивни изотопи. Они су хемиски потпуно једнаки са осталим изотопима тога елемента, а Гајгеровим бројачем или другим средствима можемо

уек откривати ма и најмању њихову количину. На тој њиховој особини и заснива се „метод обележивача“, који је нашао широку примену у разним гранама људске делатности. Као што се сељење птица или риба може пратити ако поједине примерке обележимо, тј. причврстимо им неки прстен или плочицу са о-

знаком, тако исто можемо тачно знати куда се креће неки хемиски елемент у живом организму или земљишту. На неколико примера покажемо како се радиоактивни изотопи искоришћавају у пољопривреди.

Познато је да је биљкама за живот и развиће неопходан фосфор, који се земљи може додати у виду фосфатних ђубрива. Како има више типова ових ђубрива, не зна се у век које је од њих најпогодније за поједине врсте земљишта. Ту може да помогне радио-фосфор, тј. мале и нешкодљиве количине фосфата справљеног од радиоактивног изотопа фосфора. Он се једноставно помеша са оста-

лим ђубривом, а доцније се, по радиоактивности живе биљке, брзо утврђује који јој је облик фосфата најпогоднији. На тај начин је у Шведској утврђено да биљке, узимајући фосфате кореном, то тако лако и брзо чине да за ђубрење пашњака није потребно прекрпавање да би се подмладили.

Занимљиво је да кукуруз, шећерна репа, дуван и памук узимају фосфор из земље само у првом стадијуму свога растања. Ђубриво употребљено доцније не служи ничему. Међутим, кромпиру је фосфор потребан стално. Ово сазнање омогућује велике уштеде, нарочито ако се фосфатно ђубриво употребљава растворено у води за наводњавање.

Праћењем радиоактивности радио-фосфора утврђено је да се он лети креће кроз цело дрво, а свака 24 часа враћа се у корен.

Могу се „обележавати“ и штетни инсекти. То се постиже на тај начин што се њихове ларве гаје у води у којој је било радио-фосфора. Оне тако постају радиоактивне и инсекти ову радиоактивност задржавају целог живота. Захваљујући овоме, може се одредити дужина њиховог живота, пут који прелазе и начин њихове исхране, што је веома важно за налажење најбољег начина за њихово уништавање.

Додавањем радиоактивног калцијума храни живине сазнаје се које је јединице и која количина калцијума најпогоднија за брзо ношење јаја и њихов квалитет.

Домаћим животињама су неопходне извесне мале количине неких елемената, као што су бор, кобалт, бакар итд. На пример, ако се говеда изведе на пашу која садржи мање од 4 дела кобалта на 100 милиона делова хране, она ће изгубити апетит, па и угинути од глади, мада хране има довољно. Досад је претстављало велику тешкоћу хемиско одређивање так малих количина неког елемента у храни или у телу животиње. Наведени резултати добијени су у-

потребом радио-кобалта који је додаван храни.

Фотосинтеза је основна радња коју биљка врши: уз помоћ сунчеве светлости, она од угљендиоксида и воде, два проста једињења, ствара шећер и друге веома сложене органске супстанце. Како биљке то постижу, засад је још тајна за биологе и хемичаре. Употребом радиоактивног угљеника, и тешког водоника могу се пратити разни ступеви ове сложене радње. Иако та истраживања данас имају првенствено научни значај, она су и од огромне економске важности, јер би нам упознавање механизма фотосинтезе омогућило производњу хране непосредно из хемиских елемената.

Други вид примене радиоизотопа јесте стварање нових врста животиња и биљака. Познато је, наиме, да се у природи догађају случајеви да новорођена животиња или новосклијала биљка има неке особине које њихови преци

нису имали. Ти су случајеви, додуше, веома ретки, али ипак могу бити важни, ако је нова особина човеку од користи (мерино-овца с дугом и фином вуном, врсте крупних коња и говеда, биљке с великим плодом итд.), па се овакве јединке издвајају и гајењем се стварају нове врсте. Те се појаве називају мутацијама. Запажено је да радиоактивна зрачења могу знатно да учестају појаву мутација, тако да су већ постигнути неки резултати код пшенице и кромпира, створене су крупније домаће животиње, врсте отпорније према болестима и слично. Али, све је то још у почетној фази испитивања.

Јеким радиоактивним зрачењем могућно је сачувати живствене намирнице од кварења у току целе године. Један снажан извор зрачења, например радио-кобалт, може потпуно да стерилише унутрашњост меса, воћа, поврћа и друге хране. Ова „хладна стерилизација“ нијмање не мења укус хране.

ОДИСЕЈА Морнара Веласко

На атлантској обали Колумбије, на пешчаној плажи Мулатис, лежао је исцрпљен човек, мршав као козињски репорд у дужини пливања држи један бразилијански морнар, који је успео да се одржи у води 100 часова, па и то је сматрано за јединствен подвиг, јер чак ни најиздржљивији спортисти нису могли да остану у води дуже од три дана. Како Веласко није умро од глади и како се

спасао морских паса? Одговор на ова питања моћи ће да да једино он кад се буде опоравио. Можда ће то бити једна од најдраматичнијих одисеја модерног доба.

Команда колумбиске морнарице у Боготи проверила је ову необичну изјаву и утврдила да је морнар Веласко заиста нестао с брода „Каида“. Али, то је овом случају дало још загонетнији изглед. Јер, ако је Веласкова прича истинита, значило би да је несрећни морнар поставио фантастичан рекорд људске издржљивости.

Нови ЕЛЕКТРИЧНИ апарати

У току прошле године појавили су се у свету најразличитији електрични апарати за домаћинство, од којих ћемо навести следеће:

— крик новорођенчета, прве речи код дете проговори итд.;
— необично осетљив будилник који звони кад беба заплаче или се само узнемири у удаљеној соби;
— машина за прање која се подешава према томе да ли је материјал који се пере тањи или дељи. По завршеном послу машина аутоматски престаје да ради;
— електрични штедњак који се сам искључује чим је јело кувано, односно печено;
— апарат за хватање мува, којим се руке исто као усисачем прашине. Од хемикалија у кеси муве одмах угину;
— електрични „чешаљ“, који осуши косу чим се једанпут провуче кроз њу. На тај начин отпада досадно седење испод „капе“ код фризера;
— пегла са сасвим малим резервоаром за воду, којој се дода мало мириса. Испаравањем, мирис се преноси на рубље; и
— усисач прашине који не зуји, него свира неку мелодију за игру.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ТРАГОМ ПРОЛЕЋА

Познато је да пролеће не наступа свуда у исто време: у равничарске крајеве долази раније, у планинске доцније. У Средњој Европи његово приближавање прати око 1200 ботаничара-фенолога. Фенологија је наука која бележи појаве које се редовно понављају у природи. Научници су се сложили у томе да је пролеће наступило онда кад процветају зановет, јоргован, трњина, трешње, крушке и јабуке. У том циљу фенолози прате листавље, процват и развијање плодова воћки, па те податке одмах достављају Међународној фенолошкој централни у Манхајму у Немачкој, којој су приступили још и Швајцарци и Аустријанци. Ти подаци уносе се у „пролећну картотеку“ и на основу ње повлаче се климатске границе, то јест одређују подручја у којима се већ могу засејавати усеви, а уједно утврђује којим крајевима не прети више опасност од мразева. Фенологија је од неочењиве користи савременој пољопривреди.

СОЛИ — ТЕРМОМЕТРИ

Неке соли показују промену боје при загревању. Код неких је та промена тако брза и изражена да се то може искористити за мерење температуре.

Сребро - меркури - јодид је жут као лимун, али на 35 степени прелази у наранџасту боју. Црвени бакар-меркури-јодид прелази на 71 степен у

КО БОЉЕ СКАЧЕ?

Када би човек, сразмерно величини, могао да скаче као

КАКАВ ЈЕ ТО БОД-СИСТЕМ?

Бод-систем је поступак за одређивање победника, када се такмичи више такмичара или екипа. По том систему сваки такмичар такмичи се са сваки учесником, сви резултати (бодови) убележавају се у првенствену листу, а победник је онај који има највише бодова.

СНАГА ЛАВА

О томе колика је снага лав сведочи и овај случај, који се догодио у Источној Афри-

ци. Лав је прескочио зид висок преко два метра, ухватно једино јунаца тежег од себе и заједно с њим, држећи га у чељустима, поново прескочио исти зид.

ЛОБЕЛИЈА

Лобелија је назив за око 250 биљних врста које су распрострањене у умереним и тропским пределима. Многе се гаје јужноафричка украсна врста лобелије, низак, зељаст, бокараст жбунић плава цвета, као и неке мексиканске лобелије. Једна врста лобелије је и дрво које расте у етиопским планинама. Има цваст која мо-

ЦИКАС

Цикас је биљка пореклом из Јапана. Листови су јој кожастии, чврсти и с металним сјајем; перасти. Споља личе на лишће палме. У ранијим геолошким периодима била је много распрострањена у Европи. Код нас се гаји као украсна биљка.

КАКО СУ БИЛИ ПЕНАТИ?

Пенати су били домаћи богови старих Римљана. Светилиште им је било огњиште у Атријуму. Поред домаћих, поштовани су и државни пенати у храму богиње Весте.

КАКО СЕ ПРАВИ МУШЕМА?

Мушема је тканина од памука или јуте. С једне стране прелучена је глатким слојем; смешом густог фирнајза, боје и мало бензина. Кад се премаже, суши се у сушницама. Сјајне површине добијају се лаковањем. Употребљава се за прекривање столова и за облагање неког намештаја.

ШТА ЈЕ ФАЈТ?

Фајт је енглеска реч и значи: боксурска борба. Фајтер је такмичар чија је главна одлика борбеност.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

КО БОЉЕ СКАЧЕ?

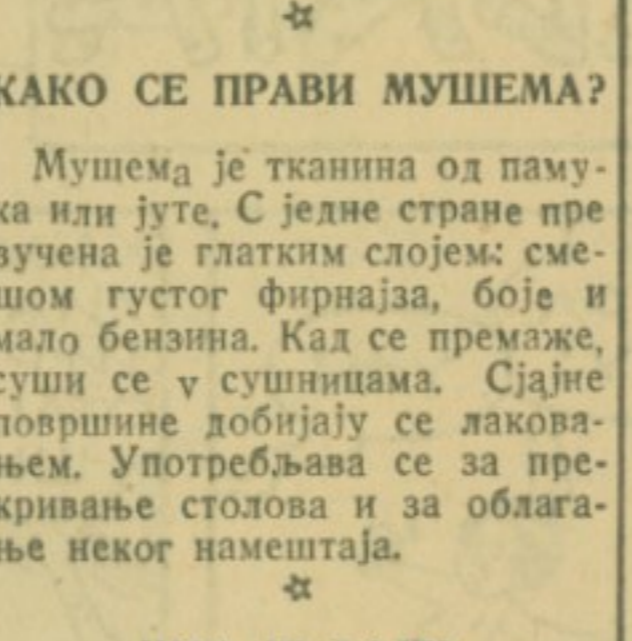
Када би човек, сразмерно величини, могао да скаче као

КАКАВ ЈЕ ТО БОД-СИСТЕМ?

Бод-систем је поступак за одређивање победника, када се такмичи више такмичара или екипа. По том систему сваки такмичар такмичи се са сваки учесником, сви резултати (бодови) убележавају се у првенствену листу, а победник је онај који има највише бодова.

СНАГА ЛАВА

О томе колика је снага лав сведочи и овај случај, који се догодио у Источној Афри-

ци. Лав је прескочио зид висок преко два метра, ухватно једино јунаца тежег од себе и заједно с њим, држећи га у чељустима, поново прескочио исти зид.

ЦИКАС

Цикас је биљка пореклом из Јапана. Листови су јој кожастии, чврсти и с металним сјајем; перасти. Споља личе на лишће палме. У ранијим геолошким периодима била је много распрострањена у Европи. Код нас се гаји као украсна биљка.

КАКО СУ БИЛИ ПЕНАТИ?

Пенати су били домаћи богови старих Римљана. Светилиште им је било огњиште у Атријуму. Поред домаћих, поштовани су и државни пенати у храму богиње Весте.

КАКО СЕ ПРАВИ МУШЕМА?

Мушема је тканина од памука или јуте. С једне стране прелучена је глатким слојем; смешом густог фирнајза, боје и мало бензина. Кад се премаже, суши се у сушницама. Сјајне површине добијају се лаковањем. Употребљава се за прекривање столова и за облагање неког намештаја.

ШТА ЈЕ ФАЈТ?

Фајт је енглеска реч и значи: боксурска борба. Фајтер је такмичар чија је главна одлика борбеност.

ХЕЈ, ТИ! ОСТАВИ ТАЈ ЦАРШАВ!
ПУСТИ, ГЛУПА ЖИВОТИЊО!
ШИЉО, ПОГЛЕДАЈ!.. ЈЕДАН КИНЕЗ ИЗЛАЗИ ИЗ ТВОГ БУНАРА!
АЈАО! ЈА САМ ПРОКОПАО ЧАК ДО КИНЕ!

15.000 врста

Догодило се пуким случајем да су управници Станице за пољопривредна истраживања, Вилијем и Чарлс Сандерс, сазнали како у висинским крајевима Индије постоји једна сорта пшенице која рано дозрева, али даје слаб принос. Они су набили извесну количину ове пшенице и одмах се дали на посао. Пшеница се, уствари, сама опрашује, али је овом приликом извршено укрштање индиских и „Фајфових“ стабљика. Чим је то учињено, биљке су обавијене нарочитом хартијом, да би се спречило опрашивање путем ветра. На велико разочарање стручњака, нови род имао је безначајан изглед. Али, они тиме нису били обесхрабрани. Стали су да врше размножавање само међу добијеном „лецом“, а то сејање и укрштање трајало је читав низ година. Испитивање је од Чарлса Сандерса прешло на његовог сина, који је 1903 године изабрао једну једину квадратну стопу земље и на-

ставио стрпљиви истраживачки рад.

Најзад је постигнут успех и потомство биљке која је 1903 године покривала само једну стопу земљишта умножило се на преко 100 милиона твара пшенице која је позната под именом „маркиз“. „Маркиз“ сазрева свега шест дана пре „црвеног Фајфа“, али то је довољно да га не ухвати зима и да се избегне катастрофа која би могла да проузрокује милионске штете. Експеримент који је трајао готово кроз цело прошло, па се протегао и на двадесетак година нашег столећа, ипак се исплатио. Он данас обезбеђује исхрану за око 15 милиона људи.

У ово наше „атомско“ доба и пшеница се излаже утицају атомског зрачења, које је штити од биљних болести и чини да приноси буду већи и сигурнији. Како ће убудуће бити, тешко је предвидети, јер је неискрпан човек проналазачки дух, који је од првих власти живота што их је произвео престојски човек довео до савремене културе са преко 15.000 сорти, до производа који омогућује опстанак стотина милиона људи.

Седмина целокупне обрадиве површине на земљи покривена је пшеницом. Ова врста жита заузима већи простор но и једна друга пољопривредна култура која храни човечанство; она сама покрива површину колико пиринач и кукуруз заједно. Пшеница зри од северног до јужног поларног круга, од морске обале до на 3.000 метара висине, па се може наћи и на обронцима Хималаја. Од 15.000 сорти пшенице, колико их засад има, наћи ће се бар по једна која ће моћи да успева у најхладнијем, најтоплијем или насувљем пределу наше планете. Нема годишњег доба кад на овом или оном крају света не дозрева златно пшенично класје.

могли да живе само на житу и води.

Многе генерације оплемењивача радиле су на добијању нових врста жита. Посао је био дуг и тежак, али се већ данас дошло дотле да се пшеница гаји и у областима за које се никад раније није ни помишљало да могу бити житорodne. Ево једног примера који говори о истрајности истраживача.

Једног дана, док се шетао пристаништем у Глазгову, неко Шкотланђанин падне на помет да свој шешир напуни пшеницом која је баш истоваривана из неке пољске лађе. Шкотланђанин је пшеницу спаковао и послао је у Канаду свом познанику „Ејвиду Фајфу“. Фајф је пшеницу посејао наредног пролећа, али како је то била врста која се с јесени сеје, семе није ни проклијало, сем једног сасвим малог дела, на једва тридесетак квадратних сантиметара земље. То преживело семе дало је тако добар род да се ова пшеница по степено распростраила по целој јужној и западној Канади под именом „црвени Фајф“. Она би се гајила и у северним крајевима да није било ране зиме, која би цео род уништила свега неколико дана пре сазревања. Пшенични појас у Канади био је у то време веома узан и простирао се готово уза саму границу Сједињених Америчких Држава.

Едисонова опашмена

Велики проналазач Томас Алва Едисон није волео свечане скупове и пријеме. Па ипак, на навлазивање своје жене, пристао је једном да оде на неки пријем иако је знао да се на њему неће пријатно осећати. Крута крагна и фрак, које је за такву свечану прилику морао да обуче, били су

же ту бесмислицу и да због тога одлази кући. Међутим, отишао је с пријема, он је само навратио до куће, где је на брзину скинуо фрак и обукао своје свакодневно широко и удобно одело. Затим, стрпавши претходно под капут белу кошуљу са уштриканим грудима, фрак и цилиндер, отишао је у своју лабораторију. Његова жена, враћајући се с пријема, приметила је сватлост у лабораторији и свратила је да види шта Едисон ради тако касно у ноћ. Отворивши врата, угледала је свега мужа како приводи крају један нов експеримент: уз помоћ чекића и ексера, Едисон је „разапшиао“ на зид своје свечано одело.

Годинима је Едисоново одело остало тако „распето“ на зиду, као стална опомена његовим укућанима да он никад више ни на чије навлазивање неће пристати да учествује на неком скупу на који се мора доћи с крутом крагном, цилиндром и фракком.

ВЕРОВАТИ

БЕБА ОД ДВЕ НЕДЕЉЕ — АКРОБАТА

Гвандолина Паркер из Алијансе, у америчкој савезној држави Небраски,

могла је сама да седи на длану свога оца још кад је имала свега петнаест дана.

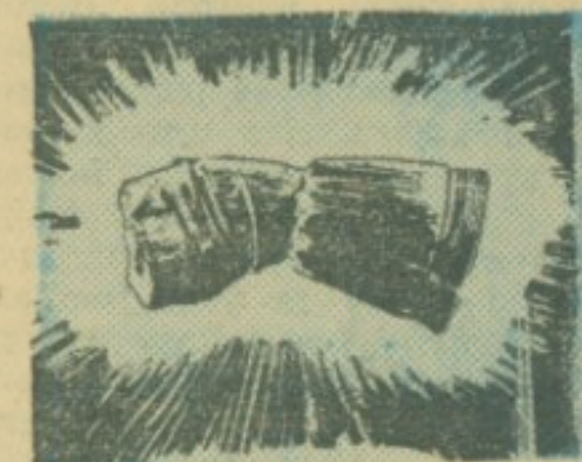
су добиле 1297 године због тога што је тада рој оса, за чије се гнездо у поткровљу није знало, отерао једну чету непријатељских војника која је нападала град Харнану.

ЗБОГ ОПКЛАДЕ

Сесил Робертс из Хернеберга, у америчкој савезној држави Арканзас, прешао је пешице 50 километара — од тога 38 преко веома оштрог шљунка — да би од једног свог пријатеља добио незнатну опкладу од једног долара.

ВАТРЕНО СЈЕДИЊАВАЊЕ

За време Другог светског рата, у бици за аеродром Мокмер, на острву Биак, која се водила изме-

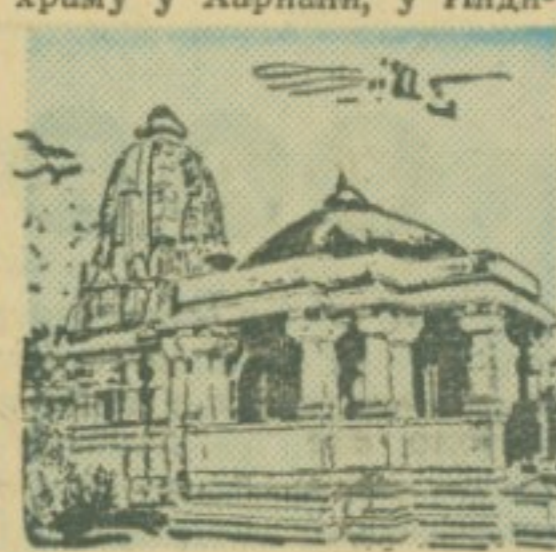
бу Јапанаца и Американаца, два „непријатељска“ артиљеријска зрна сударила су се летећи једно другом усусрет и од топлоте настале у судару стопила се у једно.

КОЗА — ПОМАЈКА МЛАДИХ ЛАВОВА

Године 1938, у зоолошком врту у Амстердаму угинуле су у размаку од неколико часова две лавице, које су оставиле иза себе шесторо младих. Млади лавови остали су тако не само без својих мајки, већ и без хране. Дирекција зоолошког врта успела је да реши питање опстанка „сирочића“ на тај начин што је набила једну козу, која је одмах, без икаквог страха, пришла будућим „посинцима“ и стала да их храни својим млеком.

ХРАМ ОСА

Већ 658 година у једном храму у Харнани, у Инди-

ји, осе слободно граде своје оснаке и лете по њему као по својој кући. Ову необичну повластичу осе

ОГЛЕДАЛО УПАЛИЛО КУБУ

У француском граду Бајону догодио се пре двадесетак година необичан пожар. Неки од станара у једној троспратној кући заборавио је да склопи с прозора своје огледало за бријање, које је било мало удубљено. Кад су подневни сунчеви зраци пали на огледало, одбили су се од њега и створили жижу на једној завеси, која се убрзо упалила. После неколико тренутака читав кућа била је у пламену.

Онога дана кад је човеков далеки предак открио могућност да гаји пшеницу и да се њоме храни, он је начинио велики корак унапред. Једном једином ловцу који се храни искључиво месом дивљачи потребан је простор од 20 квадратних километара, на коме ће само он довити. Међутим, обрађена и засејана, исто толика површина храни равно 6.000 људи. Рачуна се да пре но што је човек почео да гаји жита на земљи није живело више од 25 милиона људи. Тек кад је настала ова пољопривредна култура човек је био у могућности да располаже залихама неукварљиве хране, коју је могао да чува у својим складиштима за случај мршавих година. Због жита су настали мајури, а од мајура су постала сеоска насеља, па и неки градови. Пшеница и друге врсте жита — јечам, зоб, раж, пиринач — приморали су наше давне претке да испитују годишња доба и падавине, да посматрају звезде и предвиђају какво ће бити време. Тако су кроз столећа стварани темељи метеорологије, астрономије и другим наукама. Тако се дошло на замисао о стварању канала за наводњавање у Египту, који је први у свету имао плански засејане површине пшеницом. Пшеница је натерала човека да створи први млински камен, који претставља почетак ослобађања људске снаге и потчињавања механичке направе човечевој вољи.

Много доцније, 1831, један земљорадник из Вирџиније по имену Сирус Мак Кормик, који је тада имао свега двадесет и две године, дошао је до изванредног открића. Он је пронашао једну од првих пољопривредних машина, која је, усавршена у току наредних деценија, омогућила да свега два човека жању по десетину хектара дневно. Уместо жетве српом, дошло се најзад до комбајна.

Један килограм пшенице садржи око 29.000 зрна. Једно зрно, које је дуго свега седам милиметара, претставља најситнији од свих земаља који, кад се претворе у род, храни човечанство.

Ако бисмо морали да се одрекнемо целокупне биљне хране са изузетком једне биљке, онда би требало изабрати пшеницу. Изгледа вероватна претпоставка која каже да би, у случају нужде, људи

ПТИЦЕ И ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА

Чести су случајеви да људи и животиње страдају од додира са електричним водовима под високом напоном. Али, још је че...

Сасвим је друга ствар ако птица, крилом или неким другим делом тела, додирне и други спроводник, или неки предмет који је у вези са земљом: тада кроз њу прође велика количина струје, због велике разлике у напону, и у њеном телу догоди се нешто као кратак спој. У Немачкој се често дешава да су веће птице-селице...

ОЛУЈЕ И ПРСКАЛИЦЕ ЗА КОЛОЊСКУ ВОДУ

Чест је случај да јачи ветар са кровова кућа односи црепове, а кад достигне нарочито велику брзину куће могу да остану и сасвим без крова, од чега нису поштеђене чак ни велике зграде покривене лимом. Ово се догађа због тога што ветар, коме је кућа препона, над самим кровом има већу брзину, а, према једном закону физике, и мању притисак. Тада се дешава да при налету ветра изнад крова буде ређи ваздух него што је на тавану куће, тако да уствари ваздух са тавана диже кров, а не ветар.

На истом принципу заснивају се и прскалице за течности (за колоњску воду, за уништавање инсеката, за прскање лозе раствором плавог камена). То су две цевчице постављене под правим углом. Кад се кроз једну потискује ваздух, онда се у оној која је уроњена у течност ствара разређенији ваздух. Течност се тада пење у цев и кад дође до врха доспе у струју ваздуха и бива распршена.

ЧУДНА ОГЛЕДАЛА

У индустрији стакла постигнути су велики успеси, па, поред осталог, и у изради огледала. Многи су позната огледала која увеличавају предмете, тако да лице изгледа готово дванут веће. Али, постоји и такво које је с једне стране огледало, а с друге обично стакло, кроз које се може видети шта се напољу догађа. Таква стакла употребљавају се за аутомобилске прозоре. Шofer и путници виде људе око аутомобила, а они у том истом часу виде свој лик. Праве се и огледала на којима човек изгледа лепши него што је уствари. Стакло тог огледала има једну ружичасту нијансу, која се не може приметити. Лик човека у њему је јасан као и у обичном огледалу, али се ситни недостаци на кожи не виде, те лице изгледа свеже и младо.

ЦИНОВСКА ЦРПКА

Сунце и ветар, поред других природних сила, сачињавају једну цинковску природну црпку. Тако Сунце у току године испари на Земљи више хиљада кубних километара воде. Од те количине ветрови однесу око 6.500 кубних миља на копно, где се та вода излије у облику кише. Ту количину копно враћа мору у облику речне воде. Али, копно не враћа само воду коју је захваљујући ветровима примило од мора, него и ону коју је из њега испарило Сунце — а те су количине четири пута веће — па се у море врати око 28.000 кубних миља воде. Кад не би било овога кружења, Сунце и ветар испразнили би мора за око 40.000 година.

ДИЗАЊЕ ТЕРЕТА ЈЕ СТАР СПОРТ

Дизање терета једна је од најстаријих телесних вежби. То је грана тешке атлетике. Ове вежбе биле су познате и разним народима Старог века. Дизање терета као народни спорт постоји и данас у Швајцарској. Као модеран спорт, дизање терета најпре се развило у Бечу, где је 1880 године основан и први клуб. Циљ чланова овога клуба био је да се вежбају у дизању тегова. У почетку су се дизале две гвоздене кугле на гвозденој шипки, тешке до 50 килограма, а после се употребљавала гвоздена мотка са гвозденим теговима, који су по вољи стављани на мотку. Терет се диже једном или с две руке, и то с пода: одједном или у два маха. Гвоздена шипка не сме да додирне груди. Има шест категорија овога спорта: бантам, перолака, лака, средња, полутешка и тешка. У међународним такмичењима отпада бантам-категиорија.

ПРЕВАРИО УМЕТНИКА

Прича се да су се два грчка сликара, Зеуксис и Парасије, једном такмичили у свом послу. Зеуксис је насликао зрочеће тако лепо и природно да су птице слетале да га зобљу. Међутим, Парасије је донео слику на којој је била приказана завеса. Она је тако личила на природну да га је Зеуксис замолио да скине завесу и покаже слику. Кад је видео да је у заблуди, Зеуксис је рекао: „Ти си победио. Ја сам преварио птице, а ти уметника“.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

КАЛАЈНА КУГА

Дешава се да разни предмети од калаја, одједном, без неког видног узрока, почињу да се распадају у прах. Ако прах једног предмета који је почео да се распадне падне на други калајни предмет, и он почиње да се распадне, и то се шири као нека заразна болест. Дуго се није знао узрок тој чудној појави, све док се није запазило да су се сви ти случајеви догађали само зими. Научници су најзад утврдили да је тај прах један облик калаја у који он прелази тек на нижим температурама. Он се на хладноћи неће одмах распасти; у њему ће се само створити нека врста напона, као у савијеној опрузи. Процес ће почети тек онда ако на неки део металног калаја падне зрнце такозваног сивог калаја. Са тога места распадање се после шири само од себе. Сад више не бисмо били збуњени као неки официри у парској Русији кад су једног дана добили пун воз војничких униформи без иједног дугмета на њима. Дугмад су била од калаја и сибирска зима их је сва претворила у прах.

РАКЕТА ЗА ПУТНИЦИ САОБРАЋАЈ

Немачки научник др Валтер Дорнбергер, који сада ради у Америци, предложио је израду ракетног авиона који би служио за превоз путника. И поред тога што би се ракета прво дизала вертикално увис, па тек онда узимала жељени правац, седишта путника била би тако подешена да они не би осетили те разне промене у кретању. Ракета би полетела из једног удубљења које би било отпорно према топлоти, а спуштала би се на писту као обичан авион. Дорнбергер сматра да би овакав авион могао да прелети Атлантски Океан за сат и четврт.

СОЉЕЊЕ САПУНА И СТВАРАЊЕ РЕЧНИХ ДЕЛТИ

Свака домаћица зна да се сапун после кувана мора осолити, тј. густој смеши сапуна и воде додаје се со, при чему се чист сапун издвоји — исплива на површину суда у коме се кувао.

Ипак, ретко ко зна да су речне делте, разграната ушћа река у море, створене на сличан начин. Слатка речна вода носи са собом велике количине ситних честица земље и песка, које се веома лагано таложе. Кад речна вода почне да се меша с морском, со из морске воде производи сличну појаву као со са сапуном: ситни делци који су лебдели у речној води бирају нагло згрушати и падају на дно. Тако реке на веома кратком растојању „истоваре“ сав материјал који су носиле са собом, саме себи затварају пут и мењају ток. Због тога се добар део река на ушћима у море, као на пример Дунав и Нил, грана у више рукаваца.

ПРАКТИЧАН БУДИЛНИК

Ручни будилник може кад непријатно да изненади свог сопственика, ако, рецимо, почне да звони у некој концертној дворани, учioniци или на другом јавном месту. Исто тако, може каткад и да се не чује услед околне буке. Да би се то избегло, један амерички часовничар начинио је ручни будилник који с доње стране има једну иглицу. Уместо да звони, механизам часовника у одређено време покреће иглицу, која почне да вибрира и на тај начин потсети сопственика да је дошло време за обављање неког посла.

СИЊУШНИ ФОТОГРАФСКИ АПАРАТИ

Фотографски апарати који нису већи од кутије за цигарете израђују се у Америци. Они могу да снимају до 1/1000 дела секунде и имају уграђен зелен и наранџаст филтер. У Немачкој је произведен још мањи апарат. Његове стране дуге су свега 16 милиметара, па се може ставити на наочари. Он снима до 1/500 дела секунде.

МОРСКИ КОВЧЕГ

Морски ковчег је рибакошљориба која живи у Атлантском, Тихом и Индиском Океану. Дуга је до 30 сантиметара и обрасла у коштане плоче, тако да су јој покретни само реп и пераја. Вилице граде јак коштан кљуи, који дробни мање љускарке и мекушце.

КОМАРИЦИ ПРОТИВ КОМАРАЦА

На Хавајима су готово потпуно уништени комарци који преносе маларију и друге болести. То је постигнуто на тај начин што су из Африке пренесени комарци једне нарочите врсте. Они су знатно већи од обичних. Не нападају човека, јер се хране искључиво ларвама и младима обичних комараца.

СВЕТЛЕЊА ФУТРОЛА ЗА КЉУЧЕВЕ

Кад се ноћу враћамо кући, догађа се да међу другим кључевима тешко пронађемо онај којим треба да откључамо врата ако немамо при руци батериску лампу или шибицу. Сада је у Америци израђена футрола за кључеве од полиетиленске пластичне материје, која има ту особину да апсорбује светлост, слично светлећим бројчаницама на сатовима. Ако се неколико минута у току дана футрола држи на светлости, она преко ноћи светли довољно јако да се може изабрати жељени кључ.

ШТА СУ РОЗИНЕ?

Розине је француска реч и значи: суво грождје. Велике розине су од великог зрна грождја из јужне Европе, Мале Азије и са острва Самоса. Мале розине су са Коринта и од ситног су зрна без семена. Поред тога, постоје и розине сул танија, без семена, и розине малага, из Шпаније.

УЛИЧНИ ЧИСТАЧИ ЊИЛИМА

Једна фабрика у Франкфурту начинила је апарат за чишћење њилима у облику ветрогасних кола или камбонацистерни. Апарат ради на принципу усисавања прашине вакуумом. Кола се крећу улицама и стају пред оним кућама чији их станари позову. Домаћице тада изнесу своје прашњаве њилиме, увуку их у апарат и убрао их на другој страни извлаче потпуно очишћене од прашине.

...аллигатор, након војне животиња, удавио би се ако би га...

...римски цар Калигула прогласио је себе за бога, а свог коња за конзула.

...од великог кашља умиру деца испод две године више него од ма које акутне заразе. Иако смртност од ове болести стално опада, ипак је она опаснија од шарлаха и дифтерије заједно.

силом дуго држали под водом.

...стари филозоф Емпедокле из Агригента, који је живео у V веку пре наше ере, завршио је свој живот на тај начин што је скочио у кратер вулкана Етне. Ем педокле је тиме хтео да докаже своје натчовечанско порекло. Доцније је вулкан избацио његову окамењену одећу.

...Лонгфелоу (1807—1882), познати амерички песник, постао је професор универзитета у осамнаестој години.

...наш комедиограф Коста Трифковић учио је наутику и био је скоро годину дана морнар.

...гориле имају један пар ребара више од људи.

...младу непослушну штенад кажњавају у Енглеској на необичан начин. Немирног пса Енглези стрпају у какву стару чарупу обесу о конопца. Иако тај положај није неугодан, псић не може да трчи и да се игра, што за њега претставља најтежу казну.

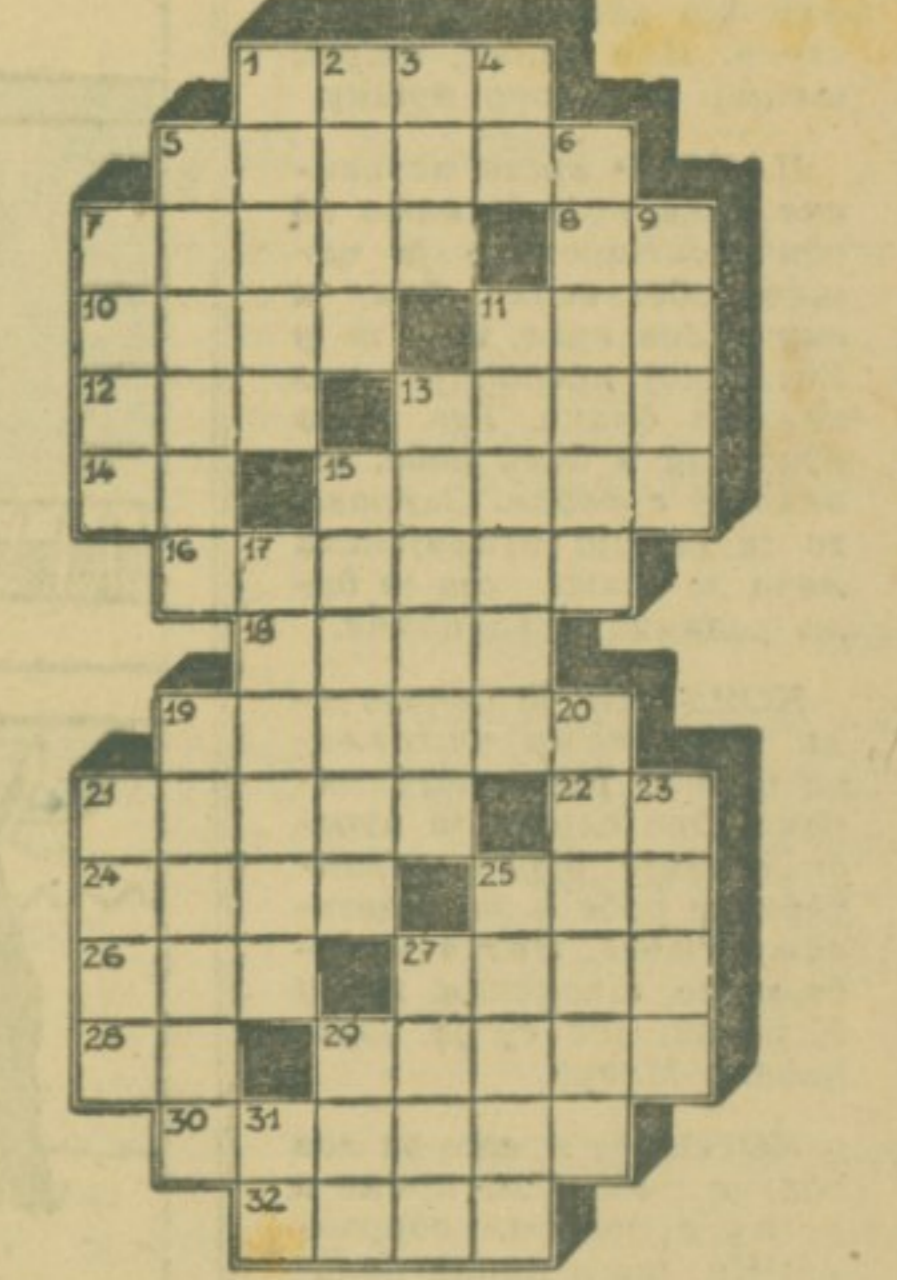
називу за кукуруз који преведени на турски значе — „турска пшеница“.

... пре неколико година забрело се унаш језик значе — потребљавао за прављење марамица.

Водоравно: 1) део чизме; 5) пољопривредна алатка; 7) алгебарски израз; 8) француски бактериолог, Пастеров ђак; 10) драги камен; 11) језеро у Малој Азији; 12) мочвара; 13) француски револуционар и новинар; 14) скраћеница за спорт клуб; 15) део војничке опреме; 16) један минерал; 18) једновалентни радикал; 19) коњичне длаке; 21) биљни свет; 22) слово латинице; 24) превремени; 25) грчко слово; 26) учитељ (провинц.); 27) начин изражавања мисли; 28) афирмација; 29) главни град једне суседне државе; 30) шаховски израз; 32) једна Ибсенова драма.

Усправно: 1) лирска песма у 14 стихова; 2) најситнији делни материје; 3) град у Италији; 4) врста першума; 5) врста ниског бора; 6) висораван у Јерменији; 7) једна планета; 8) притока Уне; 11) миришљав зачин; 13) један плод; 15) земљорадница; 17) град у Италији; 19) један занатлија; 20) притока Јадранског Мора; 21) енглески историчар и есејист (1818—1894); 23) дворана; 25) музички комад; 27) филмска звезда; 29) свеза; 31) лична заменица.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 2) кап; 4) талир; 6) рода; 7) ас; 8) ала; 10) Ева; 11) зе; 12) Крос; 13) Ревал; 15) маг; 16) лосос; 18) Понт; 19) ам; 21) ега; 22) ето; 23) ко; 24) Емил; 25) Сибири; 27) сер.
Усправно: 1) Сала; 2) када; 3) пи; 4) Толер (Ернст); 5) Равел; 6) Ран; 8) Сас; 10) Ерато; 12) павст; 14) Емона; 16) лотос; 17) сатири; 18) Пеа; 20) моли; 22) емпи; 24) Ебер; 26) Ис.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

УКРШТЕНЕ СЛИКЕ

Word search puzzle with a grid containing letters and small illustrations of a bird, a bottle, and a key.

ЧУДОТВОРНИ КВАДРАТИ

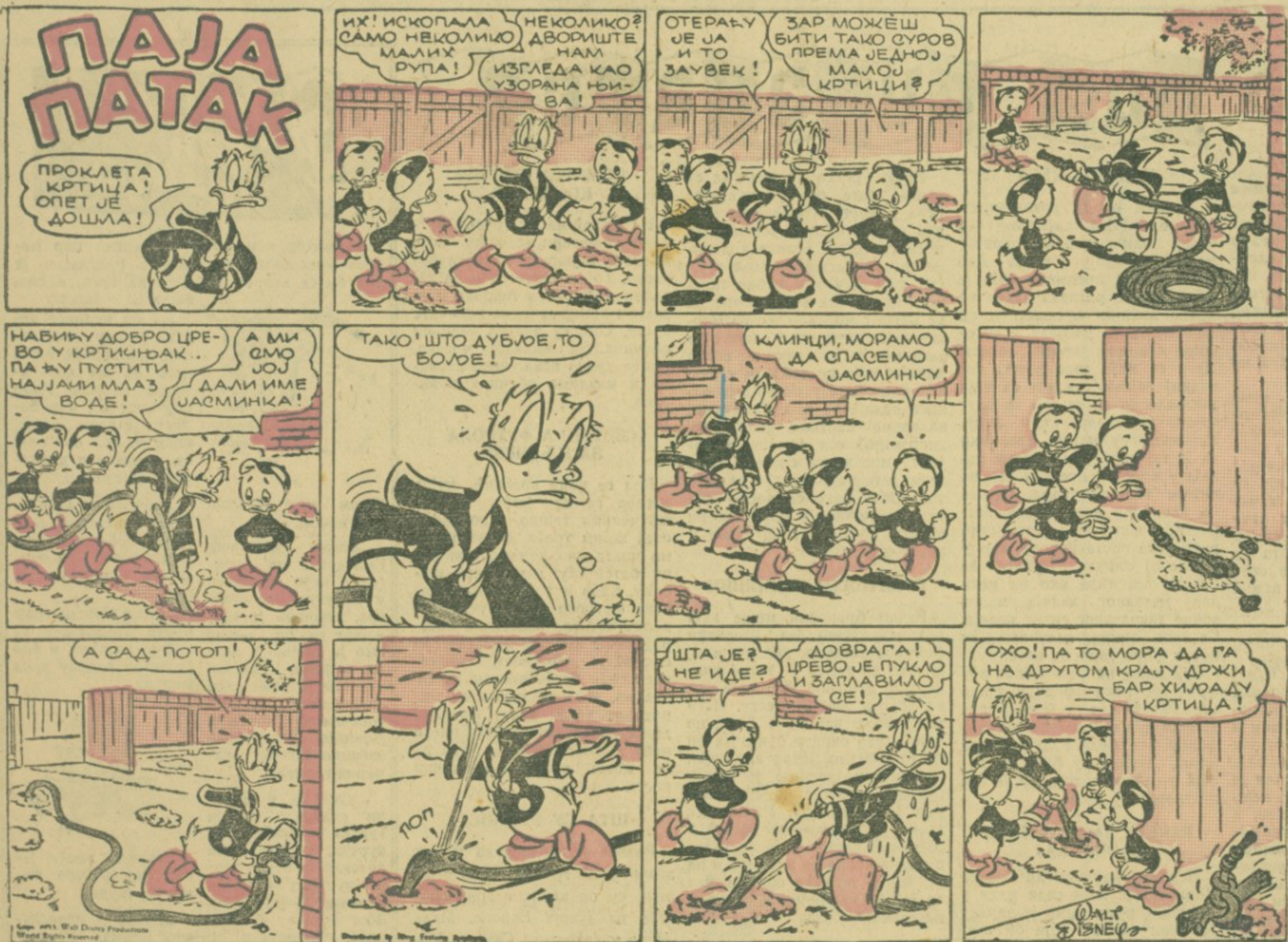
Two magic squares. The first is a 4x4 square with numbers 8, 50, 24, 2, 24, 29, 14, 25, 42, 27, 15, 4, 17, 18, 19, 23, 22, 9, 20, 1, 11, 10, 3, 13, 33, 26. The second is a 3x3 square with numbers 8, 50, 24, 2, 24, 29, 14, 25, 42, 27, 15, 4, 17, 18, 19, 23, 22, 9, 20, 1, 11, 10, 3, 13, 33, 26.

Мали козар

На слици 1 видите дечака како чува пет коза. С места на коме стоји не може све да их види. Где би морао да стане па да види свих пет коза?

Уколико сами не нађете одговор, погледајте слику 2 и одмах ћете видети где треба да стане мали козар.

Ква-Ква!
УРЕДИО: Паја Пајак

СЛАЖУ СЕ

Паја: Шта је то, децо, што се свађате око тих поморанџи? Зар се баш никад не можете сложити?

Раја: Невоља је баш у томе што се слажемо. Сваки од нас хтео би ону највећу.

НА ПРЕКООКЕАНСКОМ БРОДУ

Шиља први пут путује прекоокеанским бродом, на пута капетана:

— Све ми је јасно, само не разумем како се сналазите на овој бескрајној пучини!

— То је просто. Помоћу компаса. Магнетна игла увек нам показује север.

— Лепо, лепо, али кад хоћете да путујете, рецимо, на југ...

„ОПЕРАЦИЈА ЧВОР“

Гаја: Раја, уђи код ујка-Паје и покушај да му неопажено извучеш марамицу из џепа. Затим развези чвор на њој и врати му је опет у џеп.

Раја: Ит, толико муче због једног чвора! А зашто?

Гаја: Мислим да га је завео због мене, кад сам јутрос разбио огледало и побегао.

Кош је одговор шачан

РУДЊАЧА је:
име шуме у Босни налазиште богумилских споменика
врста гљиве
врста инсекта

ПАКО је:
животиња
град у Бразилији
правни термин
тропско дрво

КОРДУАН је:
врх у Алпима
француски писац
врста коже
назив ветра.

КОГОЛ је:
шумски бог старих Германа
врста мреже
нордиски народни јунак
име татарског хана.

ОДГОВОР:

РУДЊАЧА је назив за једну гљиву која расте на местима где се задржава стока. Има велик, широк шешир и високу дршку.

ПАКО је врста перуанске ламе, која је мања од обичне. Нарочито је цењена због веома fine и скупocene вуне, која се у Енглеској прерађује као камиља длака. Реч пако означава и блуу робе, завежљај с робом. Заправо, то је ранија италијанска мера за жито, која је била различите величине.

КОРДУАН је овчија или козја кожа уштављена помоћу руља, шатринирана. Она служи за израду финије обуће, галантериске робе и за повезивање књига. Назив је добила по шпанском граду Кордови, где су је израђивали Маври.

КОГОЛ је мрежа за лов обалне рибе. Има крила и врећу с дрвеним обручима. На крају крила налази се по један колац који држи мрежу усправно распету.

